

Ludo Verhoeven & Hanneke Wentink (red.), Onderkenning en aanpak van leesproblemen en dyslexie

Antwerpen/Apeldoorn 2008: Garant (www.garant-uitgevers.nl). Studies over
Taalonderwijs nr. 6. 248 blz. ISBN 978 90 441 2294 7.

Beperkte toegang tot taal

Dit boek vormt de neerslag van lezingen die gehouden zijn op het dertiende congres van de Stichting Dyslexie Nederland (SDN) op 20 oktober 2006 aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Het congres had tot doel te komen tot een optimale afstemming tussen onderwijs en zorg. De veertien lezingen, waarbij één in het Engels, werden omgewerkt tot boekhoofdstukken. De redacteurs zijn Ludo Verhoeven, hoogleraar Pedagogische wetenschappen aan de Radboud universiteit en directeur van het Expertisecentrum Nederlands in Nijmegen, en Hanneke Wentink, projectleider bij het Expertisecentrum Nederlands.

Leesproblemen en spellingproblemen dienen zich al vroeg in de ontwikkeling van geletterdheid aan. Het kan dan om dyslexie gaan: een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en vlot toepassen van het lezen en spellen op woordniveau. Dyslexie is in aanleg al bij de geboorte aanwezig.

Binnen het traject van de onderkenning en aanpak van kinderen met leesproblemen en dyslexie zijn twee fasen te onderscheiden. De eerste fase richt zich op de signalering van leesproblemen en het in gang zetten van interventies om die problemen het hoofd te bieden. Deze fase valt onder verantwoordelijkheid van het ministerie van onderwijs.

De tweede fase, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van volksgezondheid, richt zich op de diagnose van dyslexie en op een daaruit voortvloeiend plan voor behandeling en eventueel facilitering.

Het boek bestaat (na een algemene inleiding van de redacteurs) uit vijf delen: (1) Internationaal en nationaal perspectief, (2) Onderkenning van leesproblemen en dyslexie, (3) Vroege interventie bij leesproblemen, (4) Aanpak van leesproblemen en dyslexie in de bovenbouw van het basisonderwijs, en (5) Aanpak van leesproblemen en dyslexie in het vervolgonderwijs.

De stoornis gaat terug op een beperkte toegang tot taal. De behandelingsaanpakken zijn als psycholinguïstisch en orthodidactisch te typeren, wat zoveel wil zeggen dat een fonologisch deficit, een regelgebaseerde leerstrategie en een gerichte taakanalyse met behandelingsplan centraal staan. De bedoeling is steeds de zwakke punten in het beheersingspatroon van lezen en/of spellen zo efficiënt mogelijk aan te pakken. Het betekent overigens wel dat deze twee wetenschappelijke benaderingen van de lezer redelijk wat voorkennis van de diverse studies vragen.

Het boek wil een aanzet geven tot een integrale aanpak voor de signalering, diagnose en behandeling van dyslexie. Voor ons is vooral het afsluitende deel 5 van het boek interessant: de aanpak van leesproblemen in het vervolgonderwijs. Allereerst beschrijven Esther Steenbeek-Planting, Ria Kleijnen en Ludo Verhoeven in hoofdstuk 13 de effecten van interventieprogramma's ten behoeve van dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs. Deze programma's betreffen niet alleen het Nederlands, maar ook het Engels als vreemde taal en worden aangeboden voor uiteenlopende sectoren van het voortgezet onderwijs, variërend van havo/vwo tot praktijkonderwijs. Vervolgens bespreekt Anneke Smits in hoofdstuk 14 de effecten van gerichte programma's voor het verbeteren van de spellingvaardigheid van leerlingen in het voortgezet onderwijs. Uitgaande van de grote mate waarin spellingproblemen bij dyslectische kinderen in het voortgezet onderwijs voorkomen en het beperkte succes van standaard methodieken zoals het inslijpen van regels, bepleit zij het aanleren van spellingconventies met behulp van computerondersteuning. Ten slotte geven Jurgen Tijms en Mayke van Gelder in hoofdstuk 15 een afsluitend overzicht van de mogelijkheden tot interventie bij leerlingen in het funderend onderwijs. Vanuit een

taalpsychologische benadering bespreken zij de effecten van methodieken voor technisch lezen en spellen in het basisonderwijs en voor studerend lezen in het voortgezet onderwijs. Het kon niet uitblijven: er is ook een hoofdstuk over de canon van dyslexie in Nederland, weergegeven in tien vensters. Hierin geeft Aryan van der Leij (in 1983 aan de VU gepromoveerd op *Ernstige leesproblemen*) een aardig historisch overzicht van mijlpalen in de onderkenning en aanpak van leesproblemen en dyslexie in de afgelopen decennia. Het boek biedt handvatten voor de afstemming tussen onderwijs en zorg en laat zien dat er praktische consequenties uit de diverse onderzoeksprojecten zijn te trekken. Ook voor de lerarenopleiding is dit een relevante kennisbron.

Hans Hulshof
Maart 2009